

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Főszerkesztő és laptulajdonos:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Előfizetési ár: Egész évre 3 frt Fél évre 1.50.	Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	BUDAPEST VI., Érsek-utca 2. szám.

TARTALOM: A tanév végén. —y—s. — A püspöki tantervet revideáló bizottság üléseinek okmánytára. — Katholikus tanítói nagygyűlés. — T á r c z a: Alsóvégi (gulyás) Hajas István. —e—e. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Rövid hírek. — Hiirdetések.

A tanév végén.

Bezárultak a tudomány csarnokai.

Egy tanév munkájának eredményét mérlegeli most országszerte tanító s tanítvány egyaránt. A tanév bezárása alkalmat nyújt arra, hogy az egyszerű s odaadó buzgalommal működő tanító lelkében számot vessen önmagával, meghányavetve 10 hónapi munkáját, s szembe állítva vele az elért eredményt. Megelégedés, lelki nyugalom a jól végzett munka jutalma. Annak felemelő tudata pedig, hogy egyház és haza erőinktől kitelhető munkánknak csak hasznát láthatja, örömmel töltheti el minden tanító kebelét.

Tehát ismét egy tanév mult el.

Közönséges halandó szemében ez annyit jelent, hogy most megjött a tétlenkedés, a pihenés ideje. Hivatásáért élő s küzdő tanító ellenben nem tekint a szünidőt annak, hogy lelki és szellemi munkálkodásában is szünet álljon be, hanem testi erők gyűjtése mellett szellemi tőkét is gyarapítani törekszik, hogy azt újra megkezdődő munkájánál haszonnal kamatoztathassa, vagy pedig a bevégezett tanév végeredményéből az elmaradhatatlan konzekvenciákat levonva, iparkodik azt ugy a maga, mint az iskola javára felhasználni.

A lefolyt tanév eseményei között sok oly nagybecsű intézkedés foglal helyet, mely ugy a tanügyre mint a tanítóra nézve egyaránt nagy horderejű. A nyugdíjügy megoldása, a kath. iskolák tantervrevíziója oly kimagasló események, miknek hatása a messze jövőben is érezhető lesz.

Nem célunk ezuttal az események sorozatával itt előállani, hisz időnként és részletesen olvasóink előtt azokról mindenkor beszámoltunk. Itt a szünidő, mely alkalmul szolgál minden tanítónak arra, hogy észlelődvé, kis körében a viszonyokat mérlegelve, tapasztalatai nyomán helyes irányt keressen s a jövőben követendő utak megállapításával tisztába jöjjen.

Tanügyünk jövője iránti bizodalom kell hogy késztesen minden tanítót a tapasztalt hiányok és akadályok felderítése — illetőleg leküzdésére. Irányozzuk bármerre tekintetünket, folytonos reformokkal, változtatásokkal találkozunk.

Nekünk, kath. tanítóknak, éppen nem szabad a haladás követelményei elől elzárkóznunk, ha ezt sz. vallásunk és ügyünk sértése és veszélyeztetése nélkül megtehetjük. Hisz a modern felvilágosodás állandó jelszava, a *haladás*, előttünk kath. tanítók előtt nem jöhet ujságszámba, mivel az általunk és bennünk képviselt ügy — a *katholikus tanügy* — az egyedüli hazánkban, mely büszkén hivatkozhatik ezredéves multjára, mely mult ismét csak a mellett bizonyít, hogy a *katholikus tanügy ezer év óta folytonosan fejlődik s a haladás útján sehol meg nem állott s meg sem áll.*

Gyarapítsa mindenki ismereteit tehetsége és hajlamai szerint, hogy ez által is a jó ügyet, a kath. tanügyet, haladásában minél inkább elősegíthesse. Mert be kell vallanunk, hogy nagy utat kell még megtennünk, míg a *paedagogiai szakképzettség* és az általános művelődés terén oda jutunk, hova minél előbb el kellene jutnunk. Ez önbeismerés nem lealázó, hanem biztató érv lehet a mellett, hogy különösen a *nevelés* terén gyarapítani törekedjünk ismereteinket.

Használjuk fel szabaddá lett napjainkat arra, hogy a rendelkezésünkre álló módok és idő segítségével megszerezzük mindazon eszközöket, melyek képesíteni fognak bennünket a *szülei ház, iskola és az élet összeegyeztetésére*, hogy a nevelés a tanítással karöltve elősegítse azon magasztos cél elérését, melyet a katholikus iskolának mindig szem előtt kell tartania s mely nem lehet más, mint az *egyháznak és hazának jó katholikus polgárokat nevelni.*

Ide irányítsuk figyelmünket, erre gyarapítsuk erőinket. —y—s.

A püspöki tantervet revideáló bizottság üléseinek okmánytára.

(Vége.)

A népiskola (osztatlan) tantervére nézve határozta:

Az osztatlan népiskolák tanterv-anyag berendezése a következő legyen:

1. Hit- és erkölcsstani nevelés (Katekizmus,

bibliai történet, szertartástan, egyháztörténelem és evangéliumi szakaszok magyarázata). 2. *Nemzeti nevelés*: a) nyelvoktatás, b) történelmi oktatás, c) földrajzi oktatás. 3. *Közhasznu ismeretek*. 4. *Művészeti tárgyak*.

A hit és erkölcsstanra vonatkozólag alapelvül elfogadta, hogy körben bővülő tanmenet szerint készíttessék e tárgy tanterve és kívánalomként kifejezésre jutott helyesebb tankönyvek szerkesztése.

A nemzeti nevelés nyelvoktatási részére kimondotta az albizottság, hogy 1. A tanmenet körben bővülő. 2. Erre nézve a nyelvérzék és a nyelv tudatos használata szükséges: a) első osztály a mondat, szó, tag és hang nyelvérzék megkülönböztetése. b) II. osztály ennek folytatása; c) III. IV. osztály és a felsőbb osztályok párhuzamos tanmenetben a következőket tanulják: III–IV. oszt. a bővített és összetett mondat, V–VI. oszt. fogalmazás. Az alsóbb osztálynak nyelvoktatása a beszéd és értelemgyakorlatok, később és a felsőbb osztályokban az írás-olvasás szolgálnak támogatóul.

A történelem tantervére következő alapelveket állapította meg: 1. A történelem anyaga az osztatlan iskolákban a magyar nemzeti állam és keresztény társadalom kifejlődésére befolyással bíró események képezik, melyek életrajzi alapon tárgyalandók. 2. A történelem előkészítésére a bibliai és a közép- osztályokban adandó könnyebb történelmi képek szolgálnak. 3. A körben bővülő tanmenet követendő.

A földrajz tanításánál: 1. A párhuzamos tanmenet és 2. a körben bővülő menet az irányadók. 3. I–II. osztály a beszéd- és értelemgyakorlatokból meríti anyagát, a földrajz rendszeres oktatása a III-ik osztályban veszi kezdetét. Az alkotmánytan a történelemből és a földrajzból meríti anyagát.

A számtan, mint a közhasznu ismeretek első tárgya: 1. A körben bővülő tanmenet szerint tervezessék. 2. A párhuzamos tanmenet lehetőleg keresztülviendő.

A közhasznu ismeretek egyéb tárgyainál: 1. Főleg a közvetlen szükségesség tárgyalandók párhuzamos menet szerint. 2. Előkészítésül az alsóbb osztályok is oktatandók a közhasznu ismeretekben.

Az írás tanításánál az I. és II-ik osztály külön-külön csoportot képez, a következő osztályok a párhuzamos menet szerint oktatandók.

Az olvasás 1. az első osztályban a kis betűk ismertetésére, a II-ik osztályban a nagy betűk ismertetésére és kisebb olvasmányok olvastatására terjed ki. 2. A többi osztályok a párhuzamos menetben taníttassanak az olvasásra.

A művészeti tárgyak: a) éneklés b) rajzolás a többi anyaghoz simuljanak.

A testgyakorlás és játék párhuzamosan tervezendő. A játékok nemzetiek legyenek.

Javasolja az albizottság továbbá, hogy a tantervek, az itt vázolt osztatlan iskoláké és osztott iskoláké, részletesen dolgoztassanak ki, s hogy erre a bizottság két tagot küldjön ki, kik elkészített munkálataikat az elnökségnek beterjesztvén, az elnök intézkedjék, hogy ezek sokszorosított példányai a bizottsági tagoknak betekintés végett szétküldessenek, s az ugy adandó véleményes jelentések közös tárgyalását az újból összehívandó gyűlés eszközölje.

A *szolgálati pragmatikára* vonatkozólag az albizottság előterjeszti, hogy:

1. A tanítói pragmatikában bennfoglaltassék a tanító kötelessége és joga.

2. Fegyelmi ügyekben a fokozatos biráskodás szervezendő.

TÁRCZA.

Alsóvégi (gulyás) Hajas István.

Alsóvégi (gulyás) Hajas István uram ugyan-csak feszeltett abban a nagy karos székben, melyben immáron négy óra folyása óta hallgatta a vizsgálatot.

Azt a nagy babos kendőt meg le sem tette még a kezéből, mert mivel törölgetné gyöngyöző homlokát mással, ha nem azzal? Fain szerb vásson, aztán meg a Lidi, a felesége szötte. Az ám a szövés! nem is igen sző így a faluba még valaki. Azért is veszi csak ünnepen a zsebébe.

Mán pedig a mai nap csak ünnep, vagy mi a patvar?

Ó, *Alsóvégi gulyás Hajas István* — a vizsgálati biztos.

Nagy szó ám ez, különösen ő előtte.

El is mondta Lidinek, még pedig hogy? ... bőr sem igen maradt a könyökin. Aztán azt is meghagyta (ugy sugva) Lidinek, hogy tudja ki (a nagyzás nem hagyott neki békit) mit szól az ő *viz-gá-la-ti biz-tos-ságá-hoz* (ezt a hosszú szót jól megropogtatva, jelentősen mondta) Simon János

a tóvégi sógor. Hej! Hajas István uram, nem áll senki fiának jól az a nagyzás.

Hogy miért hívták *gulyásnak*, annak története van:

Már akkor is nagyzó volt.

Ott préselték a hegy levit a Somlyó alatt a hajlok előtt. A nagy üstbe ott párolgott a jóillatu gulyás, a kanalak is oda voltak már rakva szép rendben az üst körül. A dolgos nép meg ki kezit mosta, ki meg egyébként készült elő az ebédhez.

Mikor ugy volt, hogy körülülük az ebédet, Hajas István uram az üstnek vette útját s rá-rivallt arra a jó vörösrézre, hogy térjen el az útjából, mert baj lesz! Persze hogy az üst ott maradt; István barátunk pedig bele gázolt bütykös lábával a párolgó gulyásba s ugy megtaposta, mintha csak kádba szőlőt taposott volna.

S ahogy ott aprózta volna az ebédet, oda rikkantott duhaj kedvébe Andrishoz: erigy szógám hozz még vagy kétszer ennyi hust a zsidótul, van még ott a kis lajbim zsebibe aprópénz elég.

Hallotta ezt a nagy szót a tóvégi sógor is, s oda is szolt rögvest Hajasnak. No ha annyi van a lajbija zsebibe, fizesse meg az adósságát!

Azótától maradt rajta a gulyás név, no meg

A *szakfelügyeletre* nézve még abban állapodott meg, hogy: 1. Az egyházi tanhatóságok jogkörének csorbitása nélkül az igazgatótanítói, körfelügyelői és megyei segédtanfelügyelői állásokra az érdemeket szerzett kath. tanítók alkalmaztassanak. Az igazgatótanító ügykörére vonatkozólag elfogadta Ember Károly részletes javaslatát és azt elfogadásra a bizottságnak is ajánlja. Ugy a szolgálati pragmatika, valamint a szakfelügyelet hatóságainak ügykörét megállapító szervezeti szabályzat elkészítésére egy-egy tagot vélemeznek kiküldeni.

Gyűlés határozatilag kimondja, hogy a második albizottság előterjesztését részleteiben is elfogadja s a mellékelt javaslatokat, a végleges szövegezés teljesítéséből, megbizandó tagok rendelkezésére bocsátja.

C)

5. A tanító- és óvóképzők szervezete és tanterve tárgyában *Kudlik János* elnök terjeszti elő az albizottság munkálatait magában foglaló jelentést. Az albizottság elkészítette a tanítóképzők szervezeti szabályzatát és a tantervet is tárgyalás alá vette. Foglalkozott ezenkívül az óvóképzők ügyeivel is, mely munkálatában a bizottság által megjelölt általános elveket vette irányadókul.

Az albizottság munkálata a jegyzőkönyvhöz csatoltatik és az elkészített szabályzat e fejezetek végleges szövegezésével megbizandó tagoknak adatik ki.

Ember Károly tag felette szükségesnek tartja, hogy a nemzetiségi vidéken felállított tanítóképzőkben a tanítójelöltek, az idegen ajku iskolákban szükséges magyar nyelv tanítására, rendszeres módszertani kiképzetésben részesíttessenek, ezért indítványozza, hogy a tanítóképzők tantervében a magyar nyelv

azótától növekedett is benne nagyobbra a nagyzás, csupa daczból is a sógornak.

A vizsgálati biztosságát is annak a szertelen nagyzásának köszönhetette.

A jó öreg kántor ur leczkét akart neki adni, mert már nagyon régen tellett a rovása.

Hogy a minap azt mondta, hogy a kántor csak lopja a napot, no ezzel meg már betellett a pohár.

A plebános ur kijelölte *Hajas István* uramat vizsgálati biztosnak.

Azért huzott ő fel rámás csizmát, ünnepi kötöst, ezért vette a nagy babos kendőt is magához.

Mikor a tizenkettőt kongatták a toronyban, izzadó *Hajas István* uram oda szólt tisztelettel a kántor urhoz, hogy talán már elég lesz, hogy talán már azok a kicsikék éhesek is lesznek? (nini milyen gondos is tud lenni.)

A jó öreg kántor még csak egy kicsit kérte a türelmét a vizsgálati biztos urnak, hisz csak egykét kérdést tesz, csak a bibliából még.

Es *Hajas István* uram újra kezdte az izzadást. Szűk volt neki a lábji, szűk a karos-szék; hol az egyik lábát rakta fel a másikra, hol megfordítva, — nem találta helyét sehol sem.

Aztán, hogy az a babos kendő a facsarásig

tanításának módszere a nem magyar ajku iskolákra nézve köteles tárgyul felvétessék, mert csak ettől az intézkedéstől lehet reményelni az idegen ajkuak között a magyar beszédnek a népiskola által eszközölt terjedését.

A bizottság egyhangulag hozzájárul indítványozó javaslatához és határozatilag kimondja, hogy a tanítóképezdek tantervében a köteles tantárgyak között a magyar nyelv tanításának módszerét az idegen ajku iskolákban is meghatározni kívánja és annak kötelező oktatását a nem magyar ajku vidéken felállított képzőintézetekben szükségesnek tartja.

6. Elnök ezután felhívja a gyűlést, hogy az egyes elaboratumi fejezetek végleges szövegezésére tagokat kiküldeni sziveskedjék, egyuttal javasolja, miszerint határozza meg gyűlés azon határidőt, a melyen belül az egyes kiküldöttek munkálataikat az elnökséghez beterjeszteni kötelesek lesznek.

Gyűlés a végleges munkálatok beterjesztésének határidejéül augusztus hó 1-ét, illetve 15-ét tűzi ki és ezután megbizza *Petrovác József* igazgatót az iskolaszékek esperesi- és egyházmegyei tanfelügyelők ügykörének, *Dr. Komlóssy Ferenc* kanonok főtanfelügyelőt, *Bartal Rezső* kir. tanácsos tanfelügyelőt és *Kudlik József* plébános igazgatótanárt, az óvodákra vonatkozó fejezetek; *Ember Károly*, *Dreisziger Ferenc* és *Bielek Antal* tagokat az osztott és osztatlan iskolák, valamint az idegen ajku iskolákban a magyar nyelv tanításának módszerére vonatkozó tantervek, *Lehoczky József*, *Bertalan Vincze* és *Szokoly István* tagokat a szolgálati pragmatika; *Barabás György* és *Csáky Elek* tagokat az iskolaszéki tagok, igazgatótanítók, esperesi körfelügyelői és egyházmegyei segédtanfelügyelők ügykörének; *Katinszky Gyula* cz. k.

tele volt már vízzel, a kántor ur is megelégette a leczkét.

A vizsgálat végén, hogy megkérdezte *Hajas István* uramat, beceses hogylétéről és megelégedéséről a kántor ur, a vizsgálati biztos ur visszaemlékezett minapi gorombaságára s töredelmesen bocsánatot kért.

Mikor pedig megtudta a főtisztelendő plebános urtól *Alsóvégi (gulyás) Hajas István* uram, hogy miért küldték őt ki vizsgálati biztosnak, megigérte, hogy többé soha sem lesz gögös, nagyzó, — a jó öreg kántor urat pedig megköveti szépen még ő előtte is.

Hogy pedig azután *Alsóvégi (gulyás) Hajas István* uram kiért a főtisztelendő atya portájáról, szemben találta magát tóvégi *Simon János* sógorával.

— No, beszélt kend Lidivel?

— Beszéltem.

— No, csak azt akarom még ahhoz hozzátenni amit Lidi mondott, (és itt kidüllesztette *Hajas István* uram a mellit), hogy kendből soha sem lesz *viész-gá-la-ti biz-tos*. (A szegény Lidi feleség pedig arról panaszkodott keservesen a tóvégi sógornak, hogy nincs pénz sem a munkásokat fizetni, sem élni.)

— e — e.

főtanfelügyelőt és Schultz Imre tank. tanárt a felső nép-, polgári-, iparostanoncz- és kereskedelmi iskolák, külső és belső ügyeire vonatkozó szabályzat elkészítésével, végül gyűlés Schultz Imre és Gergelics József tagokat a tanítóképzők tantervének és Kudlik János tagot a tanítóképzők rendtartási szabályzatának kidolgozására kéri fel.

7. Bertalan Vincze egyházmegyei főtanfelügyelősi tollnok felolvasta javaslatát a magyarországi latin és görög szertartású róm. kath. egyházmegyei tankerületeknek a népoktatási intézetek s azok személyeire vonatkozó érdemleges ügyei és statisztikai adatok mikénti vezetése és tervezete tárgyában.

A nagy figyelemmel hallgatott javaslat felhasználás végett a szakfelügyeleti fejezetek kidolgozásával megbízott tagoknak kiadni határozzatik.

8. Dr. Komlóssy Ferencz elnök örömmel adja tudtára a bizottságnak, hogy a Biboros Herceggel Primás Ó Főmagassága oly jól esően intézkedett, hogy a bizottság permanens marad mindaddig, míg munkálatát teljesen be nem fejezi és a legkegyesebben azon magas akaratának és kívánságának is kifejezést adott, hogy a reformmunkálat befejezése után több érdemes kath. tanferfiuval kiegészítetvén, a közoktatási tanács mintájára minden időre szerveztessék.

Gyűlés, mely hálával eltelve Ó Főmagassága bölcs intézkedései iránt, elnök előterjesztését örömmel tudomásul veszi.

9. Elnök engedélyével Bertalan Vincze és Lehoczky József tagok írásbeli indítványt terjesztenek gyűlés elé a kath. tanítósnak a millenium megünneplésére vonatkozólag. A felolvasott javaslat kapcsán kimondotta a bizottság, hogy ohajtja, miszerint e tárgyban még ez év folyamán képvisleti alapon összehívassék az országos kath. tanítógyűlés, a mely gyűlés azután illetékes volna indítványozók következő javaslatait tárgyalás alá venni. Nevezetesen: 1. Hogy a kath. tanügy történetét a milleniumra lehetőleg szt. István király idejétől 1867-ig, s innét a mai napig az adatok összes felhasználásával megírni a nagym. püspöki karnál kérelmezi; 2. a kath. tanítók országos árvaházát és aggjainak menedékházát a milleniumra felépíttetni kérelmezi, és erre nézve sürgős gyűjtést eszközöl; 3. a kath. tanítók országos gyűlése akkor diszgyűlést tart.

10. Dr. Komlóssy Ferencz elnöknek lendületes szavakban előadott javaslatára a bizottság jegyzőkönyvében örökíti meg őszinte mély háláját Biboros Herceggel Primás Ó Főmagasságának és a nagyméltóságú püspöki karnak azon atyai gondoskodásáért, hogy a kath. népoktatási intézetekre vonatkozó püspöki elaborátum átdolgozását elhatározni és ennek keresztülvitelére bizottság kinevezését elrendelni és összehívni kegyes volt. Felkéri gyűlés Dr. Komlóssy Ferencz kanonok, főtanfelügyelőt, hogy a bizottság ezen határozatát és hódolatát Ó Főmagasságának kegyes színe elé juttatni sziveskedjék.

11. Végül Fejér Manó munkácsi görög szertartású főtanfelügyelő lelkes indítványára köszö-

netet mond Dr. Komlóssy Ferencz elnöknek a gyűlés tapintatos szakszerű és buzgó vezetéséért, biztosítván őt a bizottság őnzetlen szeretetéről és szereteten nyugvó ragaszkodásáról, a mi biztos záloga annak, hogy a kath. tanügyre messze kiható ezen munkálat, a szép sikerrel megkezdett alapra a várakozásnak megfelelően teljes befejezéshez jusson.

Elnök megköszönvén a bizottságnak személye iránt tanusított őszinte rokonszenvét és buzdítva a tagokat, hogy eddigi lelkes tevékenységüket őrizték e nagyfontosságú munkálat teljes befejezéséig, a gyűlést bezárta. — K. m. f.

Dr. Komlóssy Ferencz, s. k. bizottsági elnök.

Ember Károly, s. k. főtanító, a bizottság jegyzője.

Dreisziger Ferencz s. k., főtanító, a bizottság jegyzője.

Kath. tanítói nagygyűlés.

(—er) A nagyméltóságú püspöki kar a kath. tanítói nagygyűlés eszméjét magáévá tette s annak megtartását ohajtja.

Régi vágyunk, ohajtásunk teljesülését látjuk ebben. E nagygyűlésen vár megnyilatkozásra ami törhetetlen ragaszkodásunk szent hitünk iránt; égő honszerelmünk; az ész, erő és akarat, melyek szép hivatásunkban vezéresillagaink voltak, s mely egy kath. népnevelőhöz illő szent erényeket tőlünk — elleneink — mindenáron megtagadni igyekeztek.

A kath. tanítói nagygyűlés megtartásának napja nincs kitzúve, de azért: Munkára föl! A kath. tanítók egyen-egyen, majd egyleteik útján gondolkozzanak, tegyék megbeszélés tárgyává, azután pedig a szaklapokban hozzák nyilvánosságra ama tetteket, melyeknek a nagygyűlés tárgysorozatába való fölvételét ohajtják, időszerűnek vélik.

E kath. tanítói nagygyűlésen — nézetem szerint — minden egyébről lehet szó, csak anyagi helyzetünk javításáról nem. Önzéssel, haszonlissal vádolnák a kath. tanítói kart, mely pedig sohasem volt sajátja. Minden szegénysége mellett idáig is ideálok vezették e pályán, szent lelkesedéssel lépte át az iskola küszöbét, mert működésének célpontja nem e földre irányult, hanem az Ég felé.

Anyagi helyzetünk javítását bizuk egyházunk nemeslelkű, áldozatkész püspökeire. *A kath. népnevelés szent oltárán idáig is hozott páratlan áldozatuk: elég biztosíték arra nézve, hogy egy anyagi szebb jövőndő szent hitével teljesítsük az embernevelés szép munkáját.* Türelem! A kath. öntudat oly magasztos megnyilatkozása minőt az újabb időben tapasztaltunk: előhírnöke a kath. tanügy fölvirágzásának s ezzel egyetemben a mi anyagi helyzetünk javításának.

E kath. tanítói nagygyűlésnek bőven lesz tárgya. A kath. szellemű népnevelés eszközei, a tanterv revidiója, a tanító társadalmi tekintélyének emelése, a kath. iparos tanonczok hitoktatása, (fontos kérdés!) ismétlőiskoláink új szervezete, kath. tanítói segély alap, árvaház stb. mind-mind égető kérdések, melyek mihamarább megoldásra várnak.

Valóban sok a teendők! Ám Isten segedelme, mely idáig is velünk volt s melynek áldását ugy iskolai, mint magán életünkben oly annyira érezzük, velünk lesz e nagy munkában is. Így aztán bizton reméljük, hogy odaadó fáradozásainknak, szorgalmunknak meg lesz e téren is a maga föl-emelő sikere.

Ezen igazi hittel, boldogító reménységgel nézünk mi a kath. tanítói nagygyűlés dicső napja elé; ama nap elé, mely a kath. népnevelésügy történelmében mindenha a legfényesebb lapot fogja betölteni.

Mint értesültünk a kath. tanítói nagygyűlés képviselői alapon fog összehívni. Ne kutassuk az okokat, melyek a kath. tanügy intéző köreit a nagygyűlés ily alapon való összehívására indították. Egy igen fontos kérdés elől azonban sehogys sem térhetünk ki s ez az: mi lesz azon tanítókkal, kik csekély áramuknál fogva egyletté nem tömörülhettek? . . . Mi lesz velünk erdélyi kath. főlempi tanítókkal, kik közül igen sokan kath. tanítóegylet hiányában az u. n. hivatalos tanítóegyletekbe léptünk be?

Nekünk, kik a kath. tanítói nagygyűlés eszméjeért évek óta küzdünk s kik, önézettel legyen mondva, mindig önfeláldozással küzdöttünk — felezve szegénységet, nyomort — azon a téren, melynek neve: kath. népnevelésügy — nagyon fáj — ma az, ha e nagy gyűlésen — mandátum hiányában — részt nem vehetnénk. Van bennünk — hála Istennek! munkakedv, erő, lelkesedés, hogy a kath. tanítói nagygyűlés diadalához hozzájáruljunk.

Epen azért nagyon is méltányosnak, megnyugtatónak találunk, ha azon tanítók sorából is, kik egyletet csekély számuknál fogva nem alapíthattak, kik már is tanujelét adták a kath. tanügy iránt való lelkesedésüknek — néhányan e nagygyűlésre meghivatnának.

Remélem, mi több szent meggyőződés, hogy ezen méltányos kérésünk a kath. tanügy intéző köreinél meghallgatásra talál. Adja Isten, hogy ugy legyen!

Irodalom és művészet.

— **Az 1848—49-iki Magyar Szabadságharcz Története** című illusztrált vállalatból a megszo-kott pontossággal most jelent meg a 14-ik füzet, amelyben Gracza György Jellasiának, a párttű horvát bannak hadi készülődését mondja el rendkivül élénken. E füzetben emlékezik meg a szerző a Léderer-féle híres macskazenéről is, mely tudvalóleg a budai főhadparancsnokság előtt folyt le; s a melynek nagy vérengzés lett a következménye. Az illusztrációk ebben a füzetben is igen szépek. Rendkivül érdekes a füzet fascimile-gyűjteménye is, amely a szabadságharcz nevezetesebb szereplőinek névirását mutatja be. — A többi képek a következők: Klapka György 1848-iki arckép. (Eredetije az országos ereklye muzeumban.) A Földváry testvérek. Földváry Károly ezredes a váci hős. Földváry Lajos, Eszék várparancsnoka. Földváry Sándor ezredes, a Szent-Tamási hős. —

Jósika Miklós báró. (1848-iki arckép.) Gr. Guyon Richard honvédtábornok. (Az 1848—49-iki orsz. ereklye muzeumban őrzött egykoru aquarrel után.) 1848—49. honvéd érdemjelek. A szabadságharcz nevezetesebb szereplői a honvédség köréből. — Osztrák táborig posta megtámadása. — Eredetije a bécsi csász. udv. muzeumban.) Aulich Lajos honvédtábornok. 1848-iki arckép) Részlet a bécsi forradalomból (a Zeughaus megostromlása).

— **Tankönyvek.** A nm. magyar püspöki kar részéről a Szent-István-Társulathoz kath. népiskolai tankönyvek megvizsgálására és jóváhagyására rendelt bizottság a f. év június hó 20-ikán tartott ülésén a következő tankönyveket vette fel a Társulat könyvjegyzékébe: 1. Ertl Heribert: Ucsbna Kniha; tót olvasókönyv osztatlan népiskolák számára. — 2. Györffy János; Falusi iskolások könyve. — 3. Ploetz-Varga: Syllabaire. — 4. Pap Váncel: Természetráaj elemei. — 5. Dr. Gőöz-Kohaut: Gazdaságtan. — 6. Dr. Schmidt: Algebra. Polg. isk. IV. oszt. számára. — 7. Dr. Crüger-Szabó: Kísérleti természettan. — 8. Deutsch-Garai: Német Nyelvtan és Olvasó-könyv. Polg. isk. III. és IV. oszt. számára. — 9. Schmidt-Zettner: Számítási Példatár I—II — 10. Velösy: Szabadkézi rajzoktatás. — 11. Több fő- és székvárosi tanító: Számolókönyv. Népiskolák II.—VI. osztálya számára. — 12. Komáromy: Magyar nyelvtan. II.—VI. osztály számára. — 13. Dr. Baróti Lajos: A magyar nemzet története. — 14. Mocnik-Pehány: Mértan. — 15. Mocnik-Schultz: Arithmetika és Algebra.

— **Stampfel Károly cs. és kir. udv. könyvkereskedő kiadásában Pozsonyban megjelenetek: Magyar nyelvtan.** I. r. Az elemi iskolák II. és III. osztályának tananyaga. Ára 40 fillér. II. r. IV. oszt. Ára 40 fillér. III. r. V. és VI. oszt. Ára 26 kr. — **Magyar nyelvgyakorló és olvasókönyv** tót és német ajku alsófoku iparos iskolák előkészítő osztályai számára **Valentényi György.** Ára 60 fillér. — **Német Nyelv- és Olvasókönyv** magyar tannyelvű népiskolák felső osztályai számára **Szabó L.** Ára 70 fillér. — **Magyar Tan- és Olvasókönyv.** Az alsófoku iparostanoncz iskolák I osztálya számára. Különös tekintettel a tót és német ajku tanulókra. **Valentényi György.** Ára 80 fillér. — **Magyar ABC és olvasókönyv** kath. népiskolák számára. **Cseppan R. Mihaliczka J. és Riszpler R.** Ára 40 fillér. — **A Kezdő francia** legelső mestere. De **Gerando Antonina.** Ára 70 fillér. — **A r. k. Egyház Szerartásai.** A népiskolák használatára. **Sölétormos György.** Ára 24 fillér. — **A magyar nyelv tanításáról** a nem magyarajku népiskolában. **Riszpler Rezső.** 35 kr. — **A gyermek szellemi élete.** Dr. **Pehány Adolf.** Ára 40 fillér. — **A tanító mint az egészség öre.** Dr. Taub után. **Holczman Ignác.** Ára 30 fillér. — **Mocnik-Pehány Mértan** tanítóképző-intézetek használatára. Ára 2 korona 60 fillér. — **Egytetemes** minden nyelvre való **Gyorsírás.** Panstenographia. **Dohnányi Frigyes.** Ára 1 korona 20 fillér.

— **Az Evangelista munkája.** Példákkal fűszerezett dogmatikus egyházi beszédek. **Sullay Rezső.**

H. kötet. I. rész Pünkösdi ünnepkör. Ára 1 frt 20 kr. (Spácza, Pozsonym.) A papság élvezettel forgathatja e kedves könyvet.

— A „**Sátoros Czigány**“ című humorisztikus néprajz kapható lapunk kiadóhivatalában 75 kr-ért bérmentes küldéssel.

VEGYESEK.

 Lapunk jelen száma a nagy szünidő előtt az utolsó. Midőn ezt t. olvasóinknak tudomására adjuk, őszinte szívből kívánunk: boldog vakációt! A viszontlátásra!

A **íróvárosi tanítók** fizetésemelésével kapcsolatban **Rózsavölgyi** tanácsnok új szabályrendeletei dolgozott ki, melynek nagy előnye, hogy a régi szabályrendelet sok visszáóságát szünteti meg. Új rendelkezései, hogy: 1. a fokozatok megállapításánál a vidéken eltöltött szolgálati éveket beszámítják, 2. a segédtanítókat 3 év elteltével hivatalból léptetik elő osztálytanítókká; egyeseket kitüntetésképpen esetleg egyenesen a második fizetési fokozatba is léptethetnek; 3. Az igazgatók elvesztett korpótlékaikat viszanyerik; 4. A polg. isk. tanítónők a férfiakkal egyenlő fizetést élveznek; 5. azon elemi iskolai tanítók, kiket két hónapnál hosszabb időre helyeznek át megbízás útján a polgári iskolához, kapják azon fizetési külömbözelet is, mely a fizetésők a polg. iskolai fizetés között van. Az új szabályrendelet 1895. jan. 1-én lép életbe s így a folyó évre még a drágasági pótlékot kapják úgy a köztisztviselők, mint a tanítók. Tehát most már azt tudják, hogy csak új esztendeig kell várni.

A **tanítók társadalmi állása 100 év előtt** nagyon sanyaru volt Németországban is. Így a községi tanítók, sőt az alsóbb gymnáziumi osztályok tanárai is csak arra voltak utalva, hogy csekély fizetésük javítása céljából decz. 25-étől jan. 5-éig karácsonyi énekeket énekeljenek s adományokat fogadjanak ezért el. Ezt az állapotot Károly Frigyes örgróf 1791-ben szüntette meg Badenben, a midőn állandó fizetést adott a tanítóknak. A tanítók ez a koldulása különben egész Dél-németországban el volt terjedve, s a tanítók mellett a csordás, kondás is végig koldulta ilyenkor az egész falut, mindenféle nem épen épületes dalok kíséretében.

Négyszázezer forintos iskola. Budapesten négyszázezer forint költséggel monumentális nagy iskola-épület épült a Józsefvárosban. A hatalmas községi iskolaépület háromezer négyszög méter területet foglal el, hetvenkét méter hosszú utcai homlokzattal. Huszonhat terem van benne, mintegy 1560 fiu- és leánygyermek befogadására. Két nagy tágas udvara van az iskolának, világos és szellős mind a kettő. Van még modern berendezésű fürdője, továbbá konyhája, hol tél idején olcsón ebédeket főznek a szegényebb iskolás fiuknak.

Az orsz. tanszerkiállítás rendezendő bizottságának küldöttségét m. hó 18-án fogadta külön kihallgatáson gróf **Csáky Albin** vallás- és közoktatásügyi miniszter. A küldöttség tagjai **Simonffy Imre** kir. tan. polgármester, mint kiállítási rendező bizottsági elnök vezetése alatt **Zádor Lajos**, **Eötvös Károly** Lajos igazgatósági elnök voltak, kikhez **Kőrössy Sándor**, **Thaly Kálmán** és dr. **Király Ferencz** országgyűlési képviselők csatlakoztak. A küldöttség vezetőjének szóbeli előterjesztése után a miniszter válaszában a következő nagyfontosságú kijelentést tette: »Örömmel és érdeklődéssel kísérem eleitől fogva hazafias és nemes vállalkozásukat, a mint azt a hazai közoktatás hivatalos öréneke és vezetőjének kötelessége. Örvendek, hogy ezen országos közművelődési vállalat oly kedvező kilátásokkal rendeztetik. Beismerem országos jelentőségét, nemcsak köszönönettel elfogadom a felajánlott védnökséget, hanem e megtiszteltetést úgy magamra, mint közoktatásunkra lekötelezőnek tekintem. És hogy védnöki tisztemnek megfelelek, nemcsak azt ígérem, hogy minden lehető kormányi támogatással továbbra is elősegítem ügyöket, hanem kijelentem, hogy mindenesetre jelen akarok lenni. Ha csak emberileg ki nem számítható akadály közbe nem jő, ott leszek azért is, hogy közvelenül tapasztalhassam a közoktatás terén ama jelentékeny haladást, ami Debreczenből a hivatalos jelentések szerint tudomásomra jött és hogy magam szerezzek tájékozást a további fejlesztésre teendőink felől.«

Komárommegye népoktatásügye. Komárommegye területén 1893-ban volt 168 iskola 276 tanteremmel. Iskolába járt legalább 8 hónapig 23.901, 8 hónál kevesebb ideig 2006 tanköteles; iskolába nem járt 496 fiu, 1510 leány. Tankönyvvél nem bírt 772. Az igazolatlan fél napi mulasztások összege 101.398, ami sok; irni-olvasni tudó 12 éves kilepelt 2502, ami kevés. Tanítók száma 273. Sok helyütt (pl. Gulán) az állítólagos tanítóhiány miatt a tanítói állás nem volt betölthető. A tanítók közül állami 10, községi 15, róm. kath. 142, ev. ref. 44, ág. ev. 8, izr. 14; képesítve volt 256, nem volt 17; rendes volt 206, segéd 67; férfi volt 727, nő 26.

Tanítóhiány. Ugy látszik, már a miniszteriumban is érzik, hogy nagy a tanítóhiány. A miniszter felhívta a tanfelügyelőket, mutassák ki, hány tanítóra van szükség az országban, hány iskola, illetve, tanítói állomás van üresedésben, vagy nem okleveles tanítóval betöltve és adják elő ezen körülmény okait. Ha a kir. tanfelügyelő urak lelkiismeretesen, a valóságnak megfelelően akarnak a miniszternek jelenteni, úgy jelentésük ez lehet: hogy sok állomás van üresedésben, meg hogy sok helyütt a tanítói állomás nem okleveles, sőt képezdét nem is végzett tanítókkal van betöltve, ennek egyedüli oka a tanítóhiány, — ennek pedig oka a 300 frtos minimum. — Métermázsaszámra bocsáthatják a rendeleteket, tanítókat 300 forintos fizetésre ma-holnap még kötéllel sem lehet fogni. — Minden fájdalomban van vigasztalás! — fáj nagyon, hogy tanítóhiány miatt az is-

kola szenved, de vigasztalódunk, hátha belátják majd, hogy kár a 300 fritos minimumhoz »tár-
zát kötni«.

Atheista-tanfolyamot nyitottak Párisban, melynek célja lett volna az ifjúságot is megismertetni azokkal a filozófiai tanításokkal, melyekből Isten létének nem hívése következik. A fin de siècle-tanfolyam roppant kudarcot vallott, csak egy hallgatója akadt az első napon, egy excentrikus angol turista, a ki ép a Jézus szíve templomából jött. Ez az egy szál ember hallgatta, hogy Clovis Hugues, az istentelenség papja, mit prédikál. Element másnap is, de már harmadnapra, excentrikus mivolta daczára, ő is elmaradt.

Rajztanfolyam. A közoktatásügyi miniszternek f. év május 23-án 192.244. sz. a. kelt rendelete értelmében f. év július és augusztus hónapjaiban rajztanfolyam lesz Budapesten az iparostanoncz iskolák rajztanítói számára. A felveendőik száma 75. Ezek közül 50 tanulni fogja az általános iparos tanoncziskolai rajzoktatás tárgyát, 25 pedig azt a tananyagot, a melyre egy szakirányu iparos tanoncziskola rajztanítójának van szüksége. A felvett jelöltek kilerczven forint segély-átalányt kapnak az állampénztárból.

Győrffy János székes-fővárosi tanító »*Falusi iskolások olvasó- és tankönyve*« cz. munkáját a Sz. István társulat kebelében működő tankönyvbíráló bizottság a kath. iskolák használatára approbálta. E tankönyv megérdemelte az approbációt, mert kitünő volta folytán rövid egy év alatt két kiadást ért. Most hogy approbálva van, semmi sem áll újában, hogy a kath. népiskolák mindenütt használják. A szerző sikerült művéhez gratulátunk!

Muszka gyerekek egylete. Gyermektársaság van Pétervárbán alakulóban, melynek célja felébreszteni a gyermekben az udvariasság, barátság, tisztaság és illem érzetét vagy beszédben mint magaviseletben s egyúttal a lovagiasság érzete iránt fogékonyakká tenni az apró kozákokat. A társaság tagja lehet minden 5—15 éves fiu, avagy leánygyermek. A társaság élén tapasztalt népnevelők állanak s a társaság kiterjed az egész orosz birodalomra.

Póttanfolyam. A közoktatásügyi miniszter rendeletéből a magyar nyelv elsajátítására a nyári szünet alatt, hat heti póttanfolyam lesz; Szepsiszt-Györgyön, Székely-Kereszturon, Déván, Máramaros-Szigeten, Sáros-patakon, Losoncson, Léván, Félegyházán, Hódmezővásárhelyen és Csurgón. A póttanfolyamon résztvevő tanítók 70 krajczár napi-díjban részesülnek. A népiskolai tanítók, kik a tanfolyamon résztvehetnek s kiknek részvéte képsítésük szempontjából szükséges, az illető kir. tanfelügyelő útján fognak meghívatni.

Ujítás a pótló vizsgálatoknál. Eddig, ha valamelyik tanuló az év végén két tárgyból nyert elégtelen osztályzatot, a kultusz-miniszterhez kellett folyamodni, hogy engedessék meg neki a javítóvizsgálat. Ujabbí rendelet értelmében a javítóvizsgálatra való bocsatás joga a tankerületi főigazgatókra ruháztatik minden megszorítás nélkül.

Haldokló tanintézet. A nagyszombati kir. kath. tanítóképezde fokonskint beszüntetését végleg elhatározta *Vaszary* hercegprimás kinek rendelete szerint a jövő tanév elején az első évi tanfolyamot beszüntetik. A képezdét 1875-ben alapították. Ujabb időben a corruptió annyi vádja merült fel az intézet ellen, hogy a hercegprimás a kormány ismételt sürgetéseire az intézet megszüntetését mondta ki. Értesülésünk szerint a kormány egy új állami ianítóképezdét állit fel Nyitrán.

Pánszláv iskola. A gömörmegeyi Tiszolcz községben Trefort által felállított népiskola van, mely a többnyire tótok által lakott vidéken fontos kulturmissziót teljesit. Ugyancsak ottan azonban még egy iskola létezik, mely valóságos melegágya a pánszláv eszméknek. A tanítási nyelv majdnem kizárólag a tót nyelvé. Ez a körülmény meggátolja a magyar állameszmének teljes diadalra jutását. A tanítók pl. tótul írják alá még a hatósághoz intézett beadványaikat is. Kivánatos volna, hogy a nevezett iskolában hazafiasabb szellemet honosítanának meg.

A debreczeni kiállítás. A f. év nyarán Debreczenben tartandó országos tanszerkiállítás rendező-bizottsága élénk tevékenységet fejt ki. Közlebről megnyerte vala gr. Csáky Albin akkori minisztert a kiállítás védnökeül, Berzeviczyt, mint államtitkárt a nagybizottság elnökségi tiszteré, Szathmáry György min. tanácsost az igazgatósági elnökségre. Mindnyájan igen szívesen fogadták a náluk Simonffy Imre debreczeni polgármester vezetése alatt mngjelent küldöttséget s megígérték, hogy ha csak lehet, személyesen meg fogják tekinteni a kiállitást.

Kereskedelmi iskolák kongresszusa. A kereskedelmi iskolák kongresszusa az idén augusztus 18—20-ik napjain lesz Debreczenben. Az előkészítő bizottság dr. *Mihály József* elnöklete alatt a fővárosban minden héten ülést tart a kongresszus ügyében. A kongresszus elnöke dr. *Verédy Károly* fővárosi tanfelügyelő lesz. A kongresszuson az összes kereskedelmi iskolák részt vesznek.

Rövid hírek. Az új kultuszminiszter minden szombatom 12—2-ig ad kihallgatást. — *Tanfelügyelői jubileum.* A hunyadmegeyi általános tanítótestület Réthy Lajos kir. tanácsos, Hunyad vármegye nagyérdemű tanfelügyelőjének tiszteletére tanfelügyelői működésének 25-ik évfordulója alkalmából f. hó 20-án Déván jubileumi diszközügyűlést tartott. — *Uj tanfelügyelő.* Bácsmegeye másodtanfelügyelőjévé Budanovits Antal fog ki-neveztetni. — *Göbel J. György* székesfejevári igazgató-tanító e hó 24-én tartotta 40 éves tanítói jubileumát. — *Praktikus újítás a beiratásoknál.* A budapesti középiskolák igen gyakorlati újítást honosítottak meg a beiratásokra vonatkozólag. A fővárosban ugyanis a jövő tanévre a beiratások már június 30-án kezdődnek. — *A vasvármegyei* kath. körnek eddig 11 ezer tagja van.

Felelős szerkesztő: Dr. Zelliger Vilmos.
Főmunkatársak: Bertalan Vincze, Cenner Lajos és
Lehotzky József.

Az 1885. évi országos kiállításon kitünő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.

GAVORA JÓZSEF

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete
Budapesten, váczi-utcza 17. szám.

Ajánlja dusan felszerelt
egyházak és kápolnák
 berendezéséhez szükséges tárgyait,
 a legjutányosabb áron, a lehető leg-
 szebb kivitelben, úgy a római kath.
 mint a keleti rítus szerint.

Nevezetesen:

miseruhák, Ornatusok,
reverendák, czimádák,
 egyházi és társulati lobogók,

szent szobrok,
csillárok, képek,
 Monstranciák, stációképek, oltárok,
úrkoporsókat,
 stb. stb.

Régi ruhák ujitását, valamint tűz-
 aranyozást és ezüstözést elvállalja és
 olesón készíti el. Arany-, ezüst- és
 selyem-himzések és himzett egyházi
 ruhák nagy választékban.

Pontifikáló eszközök, Infulák.

Sternberg Ármin és Testvére
 cs. és kir. szabad. hangszer-ipar
Budapest, VII., Kerepesi-út 36.
 Saját gyártmányú mindennemű hangszerek és azok
 kellekei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és
 zenélőművek javítása és hangolása szakzerű pontossá-
 ggal teljesítetik.
 — Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —
 Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.
 Zongorák javítása és hangolása pontosan teljesítetik.

CÁSAR és KIR. SZABADALMAZOTT
COLUMBUS
 ZIMBALOMVERŐFEJ.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.

A „Columbus” czimbalom verőfej
 megszünteti az eddigi pamutozást és
 ezernázást, valamint azoknak tompító
 és kopogó hatását. — Ára a verőpál-
 czákkal együtt, azoknak minősége szer-
 rint: frt 2, 2.50, 3. — és 3.50. — Külön
 a Columbus czimbalom-verőfejek párja
 1 forint. Megrendelések postautánvé-
 tellel, vagy az ár előleges beküldése
 ellenében.

Egyházi Érók Csarnoka.

Irta: ZELLIGER ALAJOS.

580 lap. — Ára 3 frt. (Sacerdotibus erga 10 sacra) bermentes küldéssel.
 Kapható a szerzőnél Nagyszombatban, valamint lapunk kiadóhivatalában.